ACTA UNIVERSITATIS CAROLINAE – HISTORIA UNIVERSITATIS CAROLINAE PRAGENSIS
2010 Tomus L. Fasc. 2 Pag. 89–114

ZATOULANÉ DROBNÉ TEXTY V NEJSTARŠÍCH KOLEJNÍCH KATALOZÍCH

FRANTIŠEK ŠMAHEL

BRIEF STRAY TEXTS IN THE OLDEST COLLEGE CATALOGUES

This contribution introduces short entries, which in the Lobkowitz manuscript VI E f 8 accompany the catalogues of college libraries. These texts are related to the functioning of Reček's College. They contain information on economic administration, lists of persons, lists of books donated to the college, but also inventories of the college chapel and the Church of St. Stephen in the Wall, which was operationally linked to the college.

Key words: Prague University – Reček's College – college library – library catalogues – Church of St. Stephen in the Wall

Při přípravě edice nejstarších kolejních katalogů pražské univerzity pro ediční řadu *Corpus christianorum*[1] bylo třeba rozhodnout, jak naložit s drobnými texty, které různí písaři zapsali do rukopisu Lobkovické knihovny VI E f 8.2 Jelikož většina z nich nemá s katalogy nic společného, působilo by jejich zařazení jako přídavek edice neorganicky, zvláště pak v případě staročeských textů. Přes různorodost těchto zápisů, často pořízených jen ad hoc, je vhodné je otisknout jako celek, a to mimo jiné jako dosti ojedinělý průhled do agendy jedné z kolejí pražské univerzity.

Rukopis o velikosti cca 11 × 30 cm má celkem 230 stran, jež byly v nové době paginovány tužkou. Novějšího původu jsou i čtyři přilepené strany před prvním foliem, určené k záznamům používatelů rukopisu. Kodex má celkem osm složek s nestejným počtem stránek. Mezi pag. 34/35 byly vyřezány tři prázdné listy. K spojení složek bylo použito pergamenových proužků z jakéhosi teologického kodexu ze 14. století. Stopu častého používání nese zvláště první část rukopisu s katalogem koleje Panny Marie, více známé pod jménem jejího zakladatele Jana Rečka z Ledče.[3] První folio je zničeno natolik, že z něho zbývá jen část dolní poloviny. Rukopis obsahuje dva katalogy, nejprve na pag. 3–97 prů-

[1] Edici připravuje pro nakladatelství Brepols Zuzana Silagiová spolu s autorem tohoto článku.

[2] Rukopis Lobkovické knihovny v Roudnici, který byl po roce 1948 deponován v Univerzitní, později Státní, dnes Národní knihovně v Praze, se restitucí vrátil rodu původních majitelů a je dnes uložen na zámku Nelahozevsi. Faksimili vydali Josef Bečka – Emma Urbánková (eds.), *Katalogy knihoven kolejí Karlovy university*, Praha 1948. Na tuto publikaci budu dále odkazovat. Některé z těchto drobných textů již výběrově otiskl Johann Loserth, *Der älteste Katalog der Prager Universitätbibliothek*, Mitteilungen des Instituts für österreichische Geschichtsforschung 11, 1890, s. 301–318, zde na s. 303–305. Loserth místy četl chybně, v několika případech však zachoval čtení u prvního seznamu na okrajích pag. 1–2, které později odpadly.

[3] Podrobně k této identifikaci František Šmahel, *Knihovní katalogy koleje Národa českého a koleje Rečkovy*, Acta Universitatis Carolinae – Historia Universitatis Carolinae Pragensis (dále AUC–HUCP) 2/1, 1961, s. 59–85, zde zvl. s. 68–75.

běžně vedený katalog knihovny Rečkovy, na pag. 110–193 opis katalogu Koleje národa českého (*Nationis*). Nepopsány zůstaly strany: 3, 9, 10, 12, 20, 22, 24, 26, 28, 30, 34, 35, 37, 38/43, 45/54, 58, 60, 62, 64, 67, 70, 75, 77, 80, 84, 85, 90/95, 98/103, 107/109, 194/209, 211, 213/221, 223, 227.[4]

Předmětem našeho zkoumání budou dále jen zápisy na pag. 1–2 (seznam kolegiátů Rečkovy koleje), pag. 36 (zápis o převzetí písemností a jiných věcí z roku 1485), pag. 44 (zlomek řádu pro obecní úředníky), pag. 104–106 (tři schémata ve vztahu k výuce na fakultě svobodných umění), pag. 210 a 212 (jména kolegiátů), pag. 222 (dva odkazy knih Rečkově koleji), pag. 224–225 (účetní záznamy knihovníků Rečkovy koleje z let 1461–1470), pag. 226 (inventáře kaple Rečkovy koleje), pag. 227 (inventář kostela sv. Štěpána ve zdi a záznam o ztrátě knihy), pag. 229 (záznam o knize) a pag. 230 (opis obligace Blažka z Drnova a drobné přípisky). V úvodním komentáři i v připojené edici však zápisy nebudou řazeny podle jejich posloupnosti v rejstříku, nýbrž podle obsahové spřízněnosti.

I. Obligace Blažka z Drnova

Začneme od konce, neboť opis obligace Blažka z Drnova nám pomůže přiblížit počátky koleje Panny Marie a úmysly jejího zakladatele.[5] Na první pohled by se mohlo zdát, že opis tohoto právního pořízení z 22. října 1405 zabloudil do kolejního rejstříku stejně nahodile, jako drobné poznámky a zkoušky pera na téže pag. 230. Není tomu tak, neboť zmíněná zde ves Dolánky u Kladna patřila k základnímu ekonomickému zajištění Rečkovy koleje. Do vlastnictví Jana Rečka přešla na základě posledního pořízení Doroty, vdovy po staroměstském měšťanu Ješkovi mladším, z 12. května 1425. Těžce nemocná Dorota odkázala všechen svůj majetek, včetně zde nezmíněné vsi Dolánky, své matce Anně Trurové s tím, aby pečovala o jejího nezletilého syna Jana, na něhož měl veškerý majetek spadnout. V případě, že by Janek předčasně zemřel, měli pověření poručníci po smrti Anny dědictví vynaložit na zbožné účely.[6] Jedním ze dvou poručníků byl Jan Reček, druhým Janek z Podjistebí, jehož časem nahradil mistr Křišťan z Prachatic. Sirotek Janek se zřejmě dospělosti nedožil, neboť když Dorotina matka Anna někdy před 5. srpnem 1438 zemřela, oba poručníci předložili purkmistru a konšelům Starého Města pražského závěť z roku 1425 a požádali je o souhlas, aby dotyčné zboží, jmenovitě ves Dolánky, mohli „obrátit" na studenty koleje, *„ješto slove collegium nacionis Bohemorum"*.[7]

Během necelého měsíce však Jan Reček svůj záměr dosti závažným způsobem pozměnil, a snad i proto si dal svůj nový záměr potvrdit římským a českým králem Albrechtem II. Celá

[4] Podle F. Šmahela, *Knihovní katalogy*, s. 61–62, kde další podrobnosti.

[5] Podrobný životopis Jana Rečka z Ledče sestavil Václav Vladivoj Tomek, *Dějepis města Prahy* VIII, Praha 1891, s. 447–449, jeho politickou kariéru podrobněji vysledoval František Michálek Bartoš, *Der grosse Staatsmann der hussitischen Revolution, Illuminator Johann Reček*, Mediaevalia Bohemica I, Praha 1969, s. 116–128. Některé Bartošovy hypotézy uvádí na pravou míru v úvodu své záslužné edice Michal Svatoš, *Jan Reček a jeho písemná pozůstalost v archivu pražské univerzity*, AUC–HUCP 14/1–2, 1974, s. 121–160.

[6] Její pořízení vydal M. Svatoš, *Jan Reček*, č. 8, s. 132–133.

[7] Listina z 5. srpna 1438, ed. M. Svatoš, *Jan Reček*, č. 12, s. 137–138. O vesnici se mluví jako o „Dolanech", v jiných písemnostech je řeč o Dolánkách. První označení odpovídá dnešnímu názvu Dolany u Kladna.

věc, jakkoli velkoryse zamýšlená, měla zřejmě sporná, ne-li bolestivá místa.[8] V Albrechtově listině z 18. září 1438 totiž Jan Reček vystupuje jako právoplatný, privilegiem staroměstské rady potvrzený vlastník vsi Dolánky, při čemž o druhém poručníkovi a vykonavateli závěti nepadne ani slovo. Král vyšel suplice ve všem vstříc a povolil nově zřízenou kolej Panny Marie zajistit věčným ročním platem ve výši 60 kop grošů včetně ročního úroku 23 kop grošů ze vsi Dolánky.[9] Reček neztrácel čas a již 4. listopadu 1438 vydal a nechal pečetěmi 14 významných svědků stvrdit zakládací listinu své koleje, do níž mimo jiné vtělil i podrobná statuta.[10] Za těchto okolností nezbylo mistrům, doktorům a všem ostatním příslušníkům Českého národa nic jiného, než nadání nové koleje přijmout a závazně slíbit dodržování všech ustanovení zakladatele.[11]

Není vyloučeno, že se direktorům Českého národa nezamlouvala Rečkova nedůvěra k jejich nájemci kolejních vsí a jiného nemovitého majetku, který by jinak do své správy převzal i dvě vsi nové koleje, tj. zmíněných již Dolánek a Michle. Umístění kolejní korporace do domu Českého národa i tak nebylo v Rečkových očích vhodným řešením, a proto v posledním pořízení z 29. října 1439 věnoval *„studentům svým, kteříž nynie přebývají v domu nacionis Bohemorum“* svůj dům na Starém Městě se zahradou i *„se vším nábytkem“*. Nedosti na tom. Všechnu plnou moc nad kolejí, kterou dříve svěřil direktorům Českého národa, nyní *„z lepšieho rozmyslu a pro lepšie těch studentóv“* přenesl na tři důvěryhodné poručníky, jmenovitě na mistra Jana Příbrama, mistra Petra z Mladoňovic a Pavla pláteníka ze Starého Města.[12] Ti také, nikoli direktoři, dostali pověření spravovat, přijímat, trestat i z koleje vypovídat studenty a kaplana. Kromě toho poručníci měli mít ve svém držení všechny listy a zápisy, které nebyli povinni nikomu vydávat ani ukazovat. Některé pokyny poručníci dostali od zakladatele jen ústně, takže pozadí rozepří zůstane navždy zamlženo. Konec Rečkovy pozemské pouti se zřejmě nezadržitelně blížil,[13] a proto rada Starého Města již 5. listopadu 1439 vyšla svému dlouholetému spolukonšelovi vstříc a všechny jeho listiny týkající se nově založené koleje Panny Marie potvrdila.[14]

Po dvou týdnech, 20. listopadu 1439, purkmistr Starého Města spolu s purkrabím Pražského hradu Janem z Kralovic a dalšími dvěma svědky přivěsil pečeť k dalšímu právnímu pořízení, v němž Jan Reček jednak převedl nově založené *collegium* do svého domu u kostela sv. Štěpána ve zdi, jednak učinil nové opatření o její správě. Tu tentokrát svěřil nedílně do rukou direktorů Českého národa a tří poručníků jmenovaných v závěti, přičemž ustanovil, aby napříště úroky či platy odkázané koleji vybírali společně a ukládali je do jedné truhlice, která neměla opustit dům odkázaný koleji. To není vše. Od truhlice měli mít jeden klíč direktoři a druhý poručníci, čímž bylo zajištěno, že z ní budou vydávat peníze pouze společně. Pokud by některý z poručníků zemřel, i na tuto možnost opatrný zakladatel myslel, měli mistři Českého národa zvolit ze svých řad nového poručníka, a to vždy, kdy

[8] Bystře je rozpoznal již V. V. Tomek, *Dějepis města Prahy* IX, Praha 1893, s. 209–212, ani on se však nedobral jádra rozepří, jež ovšem mohly spočívat i ve vzájemné nevraživosti některých aktérů.

[9] Úrok byl podle zakládací listiny ze 4. 11. 1438 vyšší o 20 grošů, kromě toho k němu náležela naturální dávka 40 kuřat ročně (M. Svatoš, *Jan Reček*, č. 14, s. 142).

[10] V edici M. Svatoše, *Jan Reček*, listina č. 148, s. 140–151.

[11] Listina ze 14. listopadu 1438, ed. M. Svatoš, *Jan Reček*, č. 15, s. 151–152.

[12] Listina z 29. října 1438, ed. M. Svatoš, *Jan Reček*, č. 17, s. 154–157.

[13] M. Svatoš, *Jan Reček*, s. 124, důvodně klade Rečkovo úmrtí do prosince 1439 nebo do ledna roku následujícího.

[14] Listina z 5. listopadu 1439, ed. M. Svatoš, *Jan Reček*, č. 18, s. 157.

by takový případ nastal. S velkou pravděpodobností lze mít za to, že tento modus na straně jedné dával jisté záruky podezíravému Rečkovi a na straně druhé do budoucna zabezpečoval řádný chod koleje.[15] Za těchto okolností již ani mistři Českého národa neměli žádných námitek a listinou z 27. listopadu 1439 projevili souhlas jak s přenesením koleje Panny Marie, tak s opatřeními k její správě.[16] Za povšimnutí stojí, že v intitulaci jsou doktoři uvedeni na prvním místě, před mistry, zatímco ve starší listině ze 14. listopadu tomu bylo naopak. Sotva šlo o nepozornost, zatím se však nevynořily indicie nějaké vnitřní rozmíšky v tomto ohledu.

Teprve nyní se dostáváme k opisu obligace z roku 1405. Její znění napovídá, že třetina Dolánek s veškerým příslušenstvím patřila jistému Blažkovi z Drnova, snad protonotáři nějaké pražské instituce,[17] který ji za dluh 100 kop grošů dal do zástavy Ješkovi z Prahy, řečenému Čech. Nepochybně jde buď o muže výše uvedené vdovy Doroty, tj. Ješka mladšího, anebo o jeho otce zlatníka vystupujícího v pramenech jako Jan Pehm (= Böhme),[18] který po nesplacení dluhu získal třetinu Dolánek do svého vlastnictví. Dlužná částka byla poněkud vyšší, než by odpovídalo kapitalizované třetině celého úroku, zjevně z ní však po soudobém zvyku byl odečten úrok.[19] Co však vedlo někdy kolem roku 1453 k vyhledání obligace v „zeleném" svazku zemských desk a k jejímu opisu do rejstříku?[20] To se lze jen dohadovat. Otázkou totiž je, zda Ješkovi patřily celé Dolánky. Tato neznámá okolnost není jediným sporným bodem v celém chvalitebném počinu. Nezapomínejme, že Reček jednal jako vlastník vsi, ač byl jen poručníkem závěti. Rečkova kolej tak vděčila více než za třetinu svého nemovitého vlastnictví vdově Dorotě a jejím příbuzným.

II. Jmenné seznamy kolegiátů

Na silně porušeném listu pag. 1 a 2, z něhož se dochovala zhruba jedna třetina, se nalézá zlomek seznamu jmen obyvatel Rečkovy koleje (edice v příloze II A, B). Vztah k uvedené korporaci je dán jednak tím, že seznam předchází průběžně vedenému katalogu knihovny této koleje, jednak výskytem jmen studentů a bakalářů, kteří zde v různých letech působili jako probošti, knihovníci (*librarii*) nebo tzv. *fiscarii*, kteří měli na starosti finanční záležitosti. Jmenovitě šlo o knihovníka Prokopa z Jindřichova Hradce (1468), *fiscaria* Filipa z Týna (1470) a probošta Matouše Rejska z Prostějova.[21] Zda tento seznam

[15] Listina z 20. listopadu 1439, ed. M. Svatoš, *Jan Reček*, č. 19, s. 157–158.

[16] Listina z 27. listopadu 1439, ed. M. Svatoš, *Jan Reček*, č. 20, s. 158–159.

[17] Jelikož za jeho jménem je přeškrtnuté profesní označení *protonotarius*, snažil jsem se tohoto zámožného Blažka dohledat. U V. V. Tomka, *Dějepis města Prahy* V, 2. vyd. Praha 1905, s. 84, jsem nalezl pouze dvě vhodné osoby tohoto křestního jména, a to písaře úřadu viničného (před r. 1397 a 1421). V pramenech však vystupuje i jistý Blažej, jehož syn Prokop byl notářem kanceláře konsistoře (ib. s. 119 a 121).

[18] Tak ho uvádí V. V. Tomek, *Dějepis města Prahy* IX, s. 209, a to zřejmě na základě soudobých písemností. *Jessco Pehem aurifaber* vystupuje např. jako člen rady Starého Města pražského v právním pořízení z 22. 6. 1398, které vydal M. Svatoš, *Jan Reček*, č. 1, s. 127. Jaroslav Mezník, *Praha před husitskou revolucí*, Praha 1990, s. 260, ho uvádí jako konšela již pro období od 18. 10. 1397 do 14. 3. 1398.

[19] Soudobým zvyklostem rovněž nasvědčuje přepočet 100 kop grošů na 10 kop ročního platu v testamentu Mikeše z Lojovic ze 3. února 1429 (ed. M. Svatoš, *Jan Reček*, č. 10, s. 136).

[20] Díky paleografickému rozboru známe kopistu i pravděpodobné datum opisu. Obligaci v roce nebo kolem roku 1453 opsal mistr Václav z Ostrého, jak zdůvodnil F. Šmahel, *Knihovní katalogy* s. 63.

[21] Matouš Rejsek je v seznamu uveden jako *Mattheus de Kogetin, baccalaureus*, ke jménu je však dodatečně nadepsáno <de> *Prostieow*. Z toho plyne, že tento bakalář měl vztah k blízkému Kojetínu, pokud

byl v koleji jediným, a nahrazoval tak chybějící matriku, či zda pouze sloužil knihovníkům pro běžnou evidenci, nelze jednoznačně říci. Přikláním se k druhé možnosti, neboť seznam průběžně doplňovali sami knihovníci. Ke každému desátému jménu bylo vlevo připojeno pořadové číslo. Díky tomu víme, že na pag. 1 bylo celkem zapsáno 54 jmen, při čemž písař, který připojil číslovku „50“, nezapočítal jedno přeškrtnuté jméno. Jelikož celá levá část pag. 2 chybí, můžeme jen odhadem předpokládat, že zde byl zapsán přibližně stejný počet jmen. Celkově tedy šlo o přibližně 110 studentů, kteří v Rečkově koleji nalezli příbytek od doby jejího založení až po polovinu sedmdesátých let 15. století.[22] Hrubým propočtem by na každého z nich průměrně připadl čtyřletý pobyt, což lze připustit.[23]

Seznam jmen nejspíše začínal sirotkem Jankem, synem Janka Kukly a jeho ženy Aničky, jemuž jeho poručník Jan Reček z Ledče přidělil jedno ze stipendiátních míst.[24] U řady jmen je doplněn bakalářský, výjimečně i mistrovský titul. Kolej Panny Marie její zakladatel určil pro dvanáct chudých kleriků českého jazyka a kališnického vyznání, jejichž úkolem bylo každodenní studium svobodných umění a filozofie.[25] Vzhledem ke stavu pražského vysokého učení se toto studium většinou omezovalo na první cyklus výuky na artistické fakultě. Ani ten však všichni obyvatelé koleje nezakončili bakalářským titulem.[26] V kolejních statutech vložených do Rečkovy zakládací listiny ze 4. listopadu 1438 nebyl výslovně zakázán pobyt bakalářů, kteří tak mohli v koleji přebývat i po dosažení prvního gradu. Většina z nich toho také na kratší či delší dobu využila, jak lze usuzovat ze seznamu více než dvou desítek bakalářů na pag. 212 (IV).[27] Zdá se, že direktoři spolu s poručníky občas učinili výjimku, pokud jde o původ kolegiátů. Bylo tomu tak přinejmenším ve dvou případech, a to Matyáše z Warynu (pag. 1, č. 36 = IIA/36) a Stanislava z Hnězdna (pag. 1, č. 42 = IIA/42), pokud je naše identifikace neúplných údajů správná. Vysvětlení by bylo možné hledat v tom, že oba přijímali z kalicha a byli přiřazeni do univerzitního Českého národa.

Smysl tohoto seznamu není na první pohled zřejmý. Snad zprvu šlo o evidenci graduovaných studentů zapsaných zde na věčnou paměť. I když v případě tří až čtyř jmen

z něho přímo nepocházel. Známé údaje z pramenů univerzitní provenience uvádím v poznámkovém aparátu edice.

22 Datum a quo nelze vzhledem k poškození strany zjistit, datum ad quem je přibližně dáno dnem bakalářské promoce Ondřeje z Týna (31. 3. 1474). Několik *sodales*, kteří nejsou na seznamu II, známe odjinud alespoň jménem. Např. *Duchko in collegio Reczkonis* byl vlastníkem rukopisu NK V. C. 17, který od něho koupil v roce 1449 jistý Vácha. Odjinud víme, že byl v Rečkově koleji kaplanem. Viz Josef Truhlář, *Catalogus codicum manu scriptorum latinorum qui in CR Bibliotheca publica atque universitatis Pragensis asservantur* I, Praha 1905, s. 351, č. 859.

23 V úvahu jsem vzal období 35 let, které jsem vynásobil statutárním počtem v koleji současně bydlících 12 studentů. Výsledné číslo (420) jsem dělil počtem 110 jmen doložených nebo předpokládaných studentů. Na každého z nich by připadly necelé čtyři roky.

24 Staroměstský měšťan Janek Kukla učinil poslední pořízení ve prospěch svých dětí Janka a Marty 31. 10. 1426. Jedním z poručníků byl Jan Reček, který oba sourozence zajistil v zakládací listině Rečkovy koleje ze 4. listopadu 1438 (ed. M. Svatoš, *Jan Reček*, č. 14, s. 143). Z toho jednoznačně plyne, že tímto Jankem nebyl míněn syn vdovy Doroty, který v té době již ostatně nebyl mezi živými.

25 Viz zakládací listinu, ed. M. Svatoš, *Jan Reček*, s. 141 a 148.

26 Lze tak usuzovat i z porušeného seznamu II, a to v případech, kdy u jména není uveden grad, který ani v Děkanské knize nelze doložit.

27 Seznam obsahuje 24 jmen, následující jméno bylo vyříznuto. Ne všichni v tomto seznamu však dosáhli bakalářského gradu.

nalézáme shodu se seznamem na pag. 1–2,[28] nemusí to ještě znamenat, že všichni uvedení bakaláři v Rečkově koleji také bydleli. Pozornosti si z tohoto důvodu zasluhuje zápis sedmi bakalářů, kteří společně složili bakalářský examen 25. února 1474.[29] Jelikož téhož dne předstoupilo před examinátory 12 kandidátů, znamenalo by to, že více než polovina z nich byla kolegy z Rečkovy koleje. To není vyloučeno, neboť přibližně stejně početná skupina pěti bakalářů z našeho seznamu dosáhla bakalářského gradu v roce 1453.[30] Zdá se tudíž, že čas od času kolej najednou opouštělo hned několik graduovaných studentů, kteří tak uvolňovali místa svým nástupcům. V úvahu je třeba vzít i to, že seznam na pag. 212 vznikal postupně, napočítal jsem v něm celkem pět vrstev. A jelikož grad byl u některých jmen dopsán dodatečně a u jiných záznam o něm chybí,[31] nabízí se domněnka, že přes všechny možné námitky šlo o volné pokračování soupisu obyvatel koleje z pag. 1–2. Tři ze jmen, která se vyskytují v obou seznamech, jsou totiž zapsána na samém konci pag. 2, takže jejich opakování mohlo vzniknout pouhým přehlédnutím. Odečteme-li tato opakující se jména a přičteme-li obyvatele koleje ze seznamu II, dospějeme k celkovému počtu 130 studentů, kteří v Rečkově koleji do roku 1480 přebývali.

Zatím jsme nevěnovali pozornost pěti mistrům na pag. 210 (seznam III). S výjimkou mistra Václava Ostrého, který v koleji působil jako *librarius* a který do našeho rejstříku mimo jiné zapsal inventáře kolejní kaple a kostelíka sv. Štěpána ve zdi,[32] z rejstříku neplyne, co tito mistři měli s kolejí společného. První dva, kteří dosáhli gradu již v roce 1440, mohli snad být mezi prvními *socii* koleje po jejím přenesení do Rečkova domu, kde pak po nějakou dobu pedagogicky působili. Bylo tomu tak alespoň v případě mistra Mařík z Benešova, který v Rečkově koleji vedl disputace od letního semestru 1441 až do léta 1444.[33] Petr z Dvekačovic řeč. Bibat přišel na fakultu z místa správce významné Týnské školy a záhy si udělal dobré jméno jako učitel i jako pečlivý korektor a bibliofil. Knihy opisoval v koleji *Nacionis* a v Karolinu, kde také zřejmě přednášel.[34] Petr z Jemnic vešel do univerzitních análů jako rektor v letech 1457–1458,[35] zatímco čtvrtý v pořadí Jeroným z Prahy na sebe upozornil jako děkan artistické fakulty 1453–1454.[36]

Vrchní správa koleje a jejích statků podle statut náležela čtyřem direktorům Českého národa, kteří mimo jiné dostali za úkol vybírat studenty-kolegiáty podle podmínek stanovených zakladatelem, přijímat od nich předepsaný slib a dohlížet nad mravy i dobrou pověstí koleje Panny Marie.[37] Vnitřní hospodářskou a finanční agendu koleje však Jan

[28] Na pag. 2 se z těchto bakalářů vyskytují: *Matheus de Prosteiow* (IV/1 = IIB/31), *Daniel de Broda Ungaricali* (IV/4 = IIB/32), *Andreas de Tyn dictus Absalon* (IV/9 = IIB/33) a snad také *Johannnes de Hradecz Regine* (IV/21 = IIB/27).

[29] V seznamu IV jde o bakaláře pořadových čísel 7 až 13.

[30] V seznamu IIA jde o bakaláře pod poř. čísly 38, 39, 41, 42, 43.

[31] Jde o Jana z Českého Brodu (IV/19), Jana z Hradce Králové (IV/21) a Jana z Pelhřimova (IV/23).

[32] Viz paleografický rozbor u F. Šmahela, *Knihovní katalogy*, s. 63.

[33] Vyplývá to z poznámek jednoho z jeho studentů v rukopise KMK M 34/1, fol. 27v, 29r, 131v. V letech 1447–1448 byl Mařík z Benešova rektorem.

[34] Zatím o něm má zmínku jen Josef Tříška, *Literární činnost předhusitské university*, Praha 1967, s. 167. Jeho rukopisy evidoval J. Truhlář, *Catalogus codicum* I–II (podle rejstříku).

[35] Viz Pavel Spunar, *Literární činnost utrakvistů doby poděbradské a jagellonské*, in: Acta reformationem bohemicam illustrantia, Praha 1978, s. 211, B 1.

[36] *Monumenta historica Universitatis Carolo-Ferdinandeae Pragensis* (dále MUPr), I/2, Prag 1832, s. 46–48, poslední zmínka o něm je z roku 1455 (ib., s. 51).

[37] Podrobně k tomu zakládací listina se statuty, ed. M. Svatoš, *Jan Reček*, s. 148–149. Ke změnám Rečkových ustanovení ve vztahu k poručníkům a direktorům Českého národa V. V. Tomek, *Dějepis města Prahy* IX, s. 212.

Reček nesvěřil konventorům[38] koleje Českého národa, nýbrž jednomu ze studentů, kterého direktoři měli ustanovit podle svého uvážení jako hospodáře či probošta,[39] a to na jeden rok nebo na jinou příhodnou dobu. V každém případě nebyla v počátcích koleje funkce direktorů jen formálním závazkem. Zda tomu bylo tak i později, nelze říci, zvláště když neznámo odkdy direktorát koleje Panny Marie náležel k úřadu děkana.[40] Tak jako tak ovšem se můžeme o účelu seznamu pěti mistrů jen dohadovat, zvláště když z obou seznamů (IIA,B a IV) víme, že mistrovského titulu dosáhlo přinejmenším 6 dalších kolegiátů. U dvou jmen ze seznamu IV je připsáno *sacerdos*, což bychom mohli vztáhnout k jejich obročí kolejních kaplanů. Jako kaplan je v inventáři kostela sv. Štěpána ve zdi (X) jmenován jistý Duchek, o němž již víme, že byl vlastníkem rukopisu NK V. C. 17. Zakladatel koleje obdařil kaplany zvláštním ročním platem ve výši šesti kop grošů, který byl dvakrát vyšší než důchod připadající na jednoho studenta.[41]

III. Agenda kolejní knihovny

Katalog knihovny Rečkovy koleje se od většiny dochovaných katalogů větších knihovních kolekcí odlišuje tím, že šlo o průběžně vedenou evidenci. Bylo proto takřka samozřejmé, že si knihovníci poznamenávali účetní i jiné údaje na volné zadní strany rejstříku. Všechny tyto poznámky roztroušené na pag. 222 až 230 sice nejsou samy o sobě zvlášť cenné, avšak ve svém souhrnu dávají jinak vzácnou představu o reálném provozu domácí kolejní knihovny ve třetí čtvrtině 15. století.

Dva odkazy knih Rečkově koleji z roku 1463 na pag. 222 jsem již otiskl před padesáti lety, neboť jsem je považoval za prvořadý důkaz pro spornou identifikaci lobkovického rejstříku (V, VI). Knihovník Matěj z Kutné Hory totiž všechny knižní tituly z obou soupisů rozepsal do příslušných abecedárií katalogu knihovny, která tudíž nutně musela náležet téže Rečkově koleji. Navíc oba soupisy umožnily datovat některé paleograficky zjistitelné vrstvy průběžně vedeného katalogu.[42]

Recepta et distributa na pag. 224–225 (VII) jsou, jak se zdá, úplnými účty kolejní knihovny ze šedesátých let 15. století. Přestože nejde o zápisy rozsáhlé, mají při své ojedinělosti značný význam pro pozdně středověké dějiny institucionálních knihoven.[43] V daném desetiletí byl správou knihovny pověřen buď bakalář v magisterském studijním programu

[38] Tento neobvyklý výraz znamenal podle *Slovníku středověké latiny v českých zemích* I, A–C, Praha 1987, s. 920, nájemce církevních obročí. Pokud tomu tak bylo i v tomto případě, mohli bychom tím vysvětlit ustanovení zakladatele, který nechtěl svěřit finanční zajištění své nově zřízené koleje do rukou nájemce jednajícího především ve vlastní prospěch.

[39] Ve statutu stojí: *„ex ipsis studentibus provideant de uno principali quasi hospite et preposito collegii a se deputato per annum vel tempus prout melius videbitur duraturo…“* (M. Svatoš, *Jan Reček*, s. 149).

[40] Stav na konci 16. století zachytil Zikmund Winter, *O životě na vysokých školách pražských knihy dvoje*, Praha 1899, s. 48–49.

[41] Srov. edici u M. Svatoše, *Jan Reček*, s. 143. Jako *sacerdotes* jsou vyznačeni bakalář Petr z Benešova a mistr Jakub z Hradce. Naposled jmenovaný mistr byl bakalářem od roku 1414, druhého gradu však dosáhl až po více než padesáti letech (1465). Tuto kuriózní nesrovnalost by bylo možné vysvětlit tím, že právě Jakub byl z podnětu Jana Rokycany nebo samotného zakladatele ustanoven kaplanem koleje Panny Marie a tím existenčně zajištěn. Když už Jakub v koleji přebýval, tak si na stará kolena dodělal magisterium.

[42] Viz F. Šmahel, *Knihovní katalogy*, s. 68–70.

[43] To ještě více platí v případě „živého“ katalogu knihovny Rečkovy koleje, který umožnil s pomocí paleografické analýzy zjistit roční přírůstky knih v letech 1439–1463. Viz k tomu F. Šmahel, *Knihovní katalogy*, s. 72–73.

nebo starší student.[44] Knihovníci se nepravidelně střídali, zpravidla po dokončení studia a před opuštěním koleje. V desetiletí 1461 až 1470 se vystřídalo osm knihovníků, delší dobu tuto funkci zastával jen Mikuláš z Hořepníka, o němž víme, že se na jaře 1468 stal proboštem. V té době byl již třetím rokem bakalářem a zřejmě se připravoval k magisteriu, které však nedokončil. Pro lepší přehlednost jsem sestavil seznam knihovníků podle jejich posloupnosti:

1461/19. 4.→1462/30. 11.	bac. Wenceslaus de Sussicz
1462/30. 11.→1463/19. 11.	bac. Martinus de Alta Muta
1463/19. 11.→1464/5. 4.	Mathias de Montibus
1464/5. 4.→1464/1. 12.	bac. Wenceslaus de Nova Civitate Pragensi
1464/1. 12.→1468/14. 5.	Nicolaus de Horzepnik
1468/14. 5.→ 1469/18. 5.	Procopius de Hradec Henrici
1469/18. 5.→ 1470/24. 4.	Johannes de Horzepnik
1470/24. 4.→?	Simon de Rzikowicz

Předávání knihovny se účastnili direktoři koleje, kteří nejspíše při této příležitosti řešili drobné nesrovnalosti, ukládali knihovníkům úkoly pro následující období a případně napomínali dlužníky. Jakou částkou direktoři pamatovali na pořizování knih a provoz knihovny, se dovídáme jen v roce 1469, kdy probošt Mikuláš z Hořepníka předal knihovníku Janovi z Hořepníka 160 gr. Jelikož však současně splácel půjčku 106 gr. a 4 den., šlo by o necelou jednu kopu. Hotovost v pokladně si knihovníci předávali přímo, jen v jednom případě se jako prostředník uplatnil mistr Zachariáš z Hradce Králové. Porovnáme-li předávané částky (přepočítané na groše), získáme následující přehled:[45]

1461/19. 4.	247 gr. + 7 gr. horší kvality
1462/30. 11.	90 gr. + 7 gr. horší kvality
1463/19. 11.	194 gr.
1464/5. 4.	154 gr.
1464/1. 12.	192 gr.
1468/14. 5.	60 gr.
1469/18. 5.	60 gr.
1470/24. 4.	30 gr.

Na první pohled by se mohlo zdát, že částky určené na knihovnu šly od deseti k pěti. Zvláště Mikuláš z Hořepníka jako knihovník i probošt v tomto ohledu vypomáhal sobě i jiným, jak to jen šlo. Dlužné částky se do pokladny vracely, i když asi ne vždy ve stanovenou dobu. Dlužníci někdy museli dát do zástavy knihy vyšší ceny, jak tomu bylo v případě postily Konráda Waldhausera psané na pergamenu.[46] Vzhledem k tomu, že se knihy

[44] V prvním zápisu se mluví o předchozím knihovníkovi, z čehož však ještě neplyne, že by kolejní knihovna měla své správce od samého počátku. Viz k tomu F. Šmahel, *Knihovní katalogy*, s. 72.

[45] Uherské florény jsem přepočítával vůči groši v poměru 1 : 30, který platil v roce 1460. K výkyvům v následujících letech jsem nepřihlížel. Knihovníci peněžité sumy zapisovali římskými číslovkami, pouze Mikuláš z Hořepníka arabskými. Udává tak 4, nikoli 10 florenů, jak by se podobností běžně psaných číslic mohlo zdát.

[46] Zvláštním případem tu byl mistr Georgius de (Antiqua) Praga, alias de Castulo, jenž se krátce poté, co byl přijat mezi mistry *actu regentes*, připojil ke skupině mistrů v čele s Václavem Křižanovským, kteří 16. dubna 1460 odmítli uznat volbu Václava Korandy ml. za děkana artistické fakulty. K celé aféře podrobně Rudolf Urbánek, *České dějiny* III/4, *Věk poděbradský* IV, Praha 1962, s. 240–242. Nejspíše z tohoto důvodu musel za svůj dluh dát do zástavy pergamenový kodex s Postilou Konráda Waldhausera. Dluh za něho převzal kněz Tobiáš od sv. Haštala (viz k tomu VII, pag. 224, a VIII, pag. 230).

v šedesátých letech do knihovny již nenakupovaly,[47] sloužila hotovost jednak pro drobné výdaje,[48] jednak jako záložní peníze pro případ nouze.

IV. Inventáře výbavy kolejní kaple a kostelíka sv. Štěpána ve zdi

Poměrně cenným, a přesto až dosud málo využitým pramenem pozdně středověké hmotné i duchovní kultury jsou inventáře kostelů, klášterů a kaplí. Zatím z nich nejvíce čerpali dějepisci umění, pro něž tyto inventáře poskytují vydatný zdroj informací. Platí to především pro inventáře pražské katedrály i jiných významných kostelů.[49] Také roztroušené inventáře menšího významu si zaslouží pozornosti, třebaže spíše z lokálního než uměnovědného hlediska.[50] Oba dva zde publikované inventáře nijak nevybočují z řady obdobných soupisů[51] a jistou zajímavost mají jen svým vztahem ke koleji Rečkově.

S kaplanem nově založené kolejní komunity Jan Reček počítal již v zakládací listině ze 4. 11. 1438, a to ročním platem ve výši 6 kop grošů, z něhož polovina byla určena na obživu v koleji při společném stolu s ostatními kolegy a druhá na ošacení.[52] Tehdy ještě toto *collegium sanctissimie Marie Virginis gloriose domus nacionis Bohemorum* vlastní kapli mít nemohlo, a proto také zakladatel její vybavení nezajistil.[53] Situace se změnila umístěním nové koleje do Rečkova dvojdomu v dnešních čp. 316 a 333 v blízkosti kostelíku sv. Štěpána ve zdi, který si zakladatel koleje zvolil za místo svého posledního odpočinku. Jelikož Reček měl vlastního kaplana jménem Matěj,[54] mohlo by se zdát, že kapli zřídil ve svém rozlehlém domě a že tak i nově zřízená kolej mohla mít vlastní kapli. Nebylo tomu tak, neboť všechny bohoslužebné úkony, které jmenovitě uložil kaplanovi koleje a dvanácti kolegiátům, měly mít své dějiště v častěji již zmíněném kostele sv. Štěpána ve zdi. Je proto pravděpodobné, že zde již dříve kaple nebo alespoň oltář k poctě Panny Marie buď byly, anebo že je Jan Reček na své náklady zřídil.[55] I kdyby tomu tak nebylo, Reček ve svých pořízeních na vybavení kostela tolik milého jeho srdci velkoryse pamatoval. Mistr Jan

47 Není vyloučeno, že se do knihovny dostávaly i texty a komentáře zapsané při tak zvané pronunciaci (hlasité diktování). Tuto intenzivní písařskou činnost lze v koleji doložit v letech 1445 až 1452, kdy zde mimo jiné vznikly opisy pařížských komentářů Jana Versora. Více k tomu František Šmahel, *Paris und Prag um 1450. Johannes Versor und seine böhmischen Schüler*, in: Týž, Die Prager Universität im Mittelalter, Leiden–Boston 2007, s. 445–452.

48 Vedle závory a klíče šlo zejména o vazby, jejichž ceny jsem již evidoval ve studii František Šmahel, *Ceny rukopisných knih v Čechách do roku 1500*, Sborník historický 14, 1966, s. 5–48, zde zvl. s. 25.

49 Viz mimo jiné Antonín Podlaha – Eduard Šitler, *Chrámový poklad sv. Víta v Praze. Jeho dějiny a popis*, Praha 1903; Josef Pelikán, *Inventář oltářů kostela sv. Víta v Praze z r. 1397*, Památky archeologické 1947, s. 123–131; Jaroslav Kadlec, *Das Augustinerkloster Sankt Thomas in Prag vom Gründungsjahr 1285 bis zu den Hussitenkriegen. Mit Edition seines Urkundenbuches*, Würzburg 1985 (zde zvl. s. 357–380).

50 Zmínit je tu třeba zejména diplomovou práci Tomáše Sekyrky, *Inventáře kostelních pokladů v předhusitské Praze* (Katedra PVH a AS FF UK Praha, 1991) a disertaci Kateřiny Horníčkové, *In Heaven and on Earth. Church Treasure in Late Medieval Bohemia*, Budapest 2009 (CEU eTD Collection), jejíž součástí je mimo jiné soupis vydaných i nevydaných inventářů.

51 Z poslední doby srov. zejména Michal Dragoun, *Vybavení kostela sv. Bartoloměje v Plzni v pozdním středověku*, Kuděj I, 1991, s. 3–13. Zde je na s. 6. reprodukován inventář majetku oltáře sv. Felixe a Adaukta z plzeňského kostela sv. Bartoloměje z roku 1503, který zhruba odpovídá našim inventářům.

52 Viz M. Svatoš, *Jan Reček*, č. 14, s. 143.

53 Otázkou je, zda v rozsáhlém komplexu koleje Českého národa kaple vůbec byla.

54 Reček mu odkázal beránčí kožich, deset loket sukna po pěti groších a 6 uherských zlatých, viz M. Svatoš, *Jan Reček*, č. 17, s. 155–156.

55 Kostel byl v roce 1789 zbořen bez jakékoli dokumentace.

Příbram dostal od něho za úkol pro kostel opatřit *„ornáty, kalichy, knihy mešné i jiné věci“*, další poručníci měli zakoupit „dobrý“ kalich a dohlédnout na předání zelené hedvábné houně (koltry) z Rečkovy domácnosti.[56]

I když by z uvedených pořízení vyplývalo, že všechny předměty z Rečkova odkazu přešly do inventáře kostela sv. Štěpána ve zdi, mistr Václav z Ostrého v roce 1453 zvlášť sepsal *res ecclesie* kolegiátů (IX) a zvlášť věci kostela, které byly v péči kostelníků (X). Bylo tomu tak jednak proto, že direktoři koleje pečovali o kapli či oltář Panny Marie s vlastním vybavením, jednak proto, že se v kostele nebo v koleji vedle bohoslužebných předmětů a mešních knih uchovávaly školské pomůcky, všelijaké tabulky, pravítka, astroláb či kancelářské potřeby. Mezi položkami inventáře nalezneme i dva železné klíče od knihovny, přenosný oltářík a pečetidlo beánů, tj. mladíků čekajících na přijetí do akademické obce. Větší hodnotu nejspíše měly tři tabulové obrazy různé velikosti s vyobrazením Panny Marie, Krista a tří biskupů (?) a osm pergamenových kodexů s liturgickými zpěvy včetně čtyř kancionálů. V případě dvou obrazů známe jejich dárce křestním jménem, více však o nich neumím říci.[57]

Inventář kostela sv. Štěpána ve zdi více naplňuje představu o vybavení místa kultu. Mistr Václav z Ostrého pravděpodobně měl k dispozici nějaký starší soupis, neboť jinak by stěží znal dárce některých liturgických či okrasných předmětů. Jedním z nich byl mistr Hilarius Litoměřický, který pro kostel pořídil oltářní pokrývky. Členem koleje byl též její kaplan Duchek, dárce ornátu s ptáčkem a červeným křížem. Dva malé zvonky byly zřejmě určeny pro kaplanova ministranta, na něhož Jan Reček pamatoval dvěma kopami ročního platu.[58] Nezdá se, že by mistr Jan Příbram, jehož zakladatel pověřil doplněním kostelního inventáře, své poslání horlivě splnil. Jinde v kolejních písemnostech alespoň o něm nenalezneme žádné zmínky, nemluvě o tom, že by kostelíku sám něco věnoval.

V. Conspectus divisionis scientiarum, artium mechanicarum liberaliumque

Tři volné strany na pag. 104 až 106 využil jménem nám neznámý písař, nejspíše ten, který přepsal celý katalog knihovny koleje Českého národa, ke schematickému členění středověkého vědního systému (v edici odd. XI). Vyobrazení ve faksimili lobkovického rejstříku VI Ef 8 lépe než samotný rejstřík vzbuzuje dojem učební pomůcky nebo podrobného excerptu základních vědomostí potřebných např. při bakalářských zkouškách. Na rozdíl od jiných známých konspektů bohemikální provenience, které se zaměřují na jednotlivé kategorie, např. na členění univerzálií,[59] konspekty v lobkovickém rejstříku zahrnují široké okruhy středověkého vědění. Záhy uvidíme, že konspekt se úzce váže k náplni šesté knihy Aristotelova díla *Ethica ad Nicomachum*. V této souvislosti stojí za zmínku, že v roce 1455 měl řádné přednášky *supra libros Ethicorum* mistr Václav z Křižanova, tehdy snad ještě

[56] Viz M. Svatoš, *Jan Reček*, č. 17, s. 155–156.

[57] Jelikož v polipanské době žádný Vilém nedosáhl magisteria, mohlo jít o dárce z předhusitské éry.

[58] Koupí tohoto platu Reček pověřil mistra Jana Příbrama, viz jeho závěť z 29. 10. 1439, ed. M. Svatoš, *Jan Reček*, č. 17, s. 155.

[59] K tomu viz František Šmahel, *Circa universalia sunt dubitationes non pauce* III. *Conspectus divisionis universalium v MS KK Praha M 35*, Filosofický časopis 18, 1970, s. 995–998, nověji pak Týž, *Život a dílo Jeronýma Pražského*, Praha 2010, s. 189–195, dále mimo jiné srov. Mieczysław Markowski, *Die Stellungnahme des Johanns von Münsterberg gegenüber den Universalien*, Acta Mediaevalia 8, 1995, S. 57–68.

kolegiát Rečkovy koleje. Nebylo by divu, kdyby si pro tuto příležitost připravil právě tyto konspekty. Tuto domněnku bude však třeba ověřit.[60] Písař si zvolil formát rejstříku na délku, což mu umožnilo vytvořit poměrně složité obrazce. Jelikož pro edici by bylo třeba zvolit buď příliš malé písmo anebo vlepené přílohy, bylo v tomto případě nutné nalézt jiný typ členění, a to číselné označení textů.

Excerpt začíná výkladem a rozčleněním termínu *habitus*, který označuje trvalou schopnost či dispozici k nějaké činnosti. Ta může být získaná i přirozená, např. *scientia* je získaný *habitus* empirického vědění. Náš autor či kopista člení obsah slova *habitus* na dvě podskupiny, *habitus corporis* a *habitus anime*, při čemž v dalším dělení dospívá k jemnějšímu roztřídění. S odvoláním na 6. knihu Aristotelovy *Etiky* pak obdobným způsobem člení *obiectum habitus veri* na praktický a spekulativní. Pětici získaného intelektuálního habitu vztahujícího se k duši tvoří *ars, prudencia, sciencia, sapiencia et intellectus*. Předmětem zájmu našeho kolegiáta, jak sám ohlašuje, bude jen první z nich, *ars*. Sedmero mechanických umění pak člení podle oblíbené příručky Huga de Santo Victore, známé pod názvem *Didascalion*.[61] Pořadí i názvy jednotlivých odvětví nalezneme v předloze, jinak však autor volí samostatné formulace pro jejich charakteristiku. Také následující výčet *artes liberales* má standardní podobu, znovu však s komplikovaným členěním a neméně učeneckou argumentací. Tušíme, že vedle autorit, na něž se sám odvolá, měl před sebou jeden či více komentářů, z nichž vycházel. V úvahu by přicházely zejména komentáře k Aristotelovu spisu *Ethica ad Nicomachum*. V knihovně Rečkovy koleje byly totiž k dispozici ve značném výběru, a to jak od Tomáše Akvinského, tak od Roberta Grosseteste a Jana Buridana, od něho dokonce ve třech exemplářích.[62] Překvapuje, že v katalogu nenalezneme komentáře Jana Versora, z nichž jeden byl dokonce v roce 1455 v Rečkově koleji přepsán.[63] Nahlédnutím do jeho komentáře *modo quaestionis*, právě tak jako do Sentencí Akvinského, který rovněž operuje s termínem *habitus*, jsem však větší podobnost nezjistil.[64] Kdyby se větší závislost nepodařilo doložit, měli bychom před sebou poměrně řídký případ samostatně formulujícího mistra pražské univerzity.

[60] Václav z Křižanova totiž své přednášky založil na kompilaci Matěje z Lehnice, viz Jerzy B. Korolec, *Repertorium commentariorum medii aevi in Aristotelem Latinorum quae in Bibliotheca olim Universitatis Pragensis nunc Státní Knihovna ČSR vocata* asservantur, Wrocław–Warszawa–Kraków–Gdańsk 1977, zde zejména s. 73.

[61] Opis tohoto díla měl náš kolegiát po ruce, neboť ho nalezneme v prvním abecedáriu katalogu Rečkovy koleje (R I: F25).

[62] Viz signatury R II: B 3 až 5. K obsahu srov. zejména Jerzy B. Korolec, *Základní otázky Buridanovy etiky. Ke zdrojům etických koncepcí na pražské univerzitě předhusitské doby*, AUC–HUCP 19/1, 1979, s. 39–61.

[63] Viz F. Šmahel, *Paris und Prag um 1450*, s. 451 a 463.

[64] *Questiones magistri Johannis Versoris super libros Ethicorum Arestotelis (sic) et textus eiusdem*, Köln 1494, přetisk Minerva Verlag, Frankfurt am Main 1967, fol. 48vb–55va, dále srov. *Sententia Libri VI Ethicorum* Tomáše Akvinského, kterou zpřístupnil *Corpus Thomisticum* na webu.

Miscellanea ad Collegium sanctissimae Mariae Virginis spectantia (editio)

I. Obligatio Blazkonis de Drnowia

pag. 230
In viridi obligacionum X primo
Blazko de Drnowia[65]
Blazko de Drnowia ~~prothonotarius e contra~~[66] prosecutus est[67] se teneri centum sex. gr. Jesskoni de Praga, dicto Czech, solvendum. Ita si modo etc. Tunc ipse cum camerario vel auctoritate propria poterit se intromittere de hereditatibus in Dolanky[68] tercia parte curiarum rusticalium cum censu, agris, pratis, silvis parte, iudicatus et omni libertate sic, prout emit a domino Hankone in antiquo cancellario domini regis, et tabule ei testantur easque etc. Et ipse facit ei specialem graciam, si Deus eum ante solucionem dicti debiti tolleret de medio. Et tunc ipse Blazko ab hac obligacone etc. Anno domini MCCCCV^{to} feria V^{ta} post undecim milium virginum (22. 10. 1405).

II. Sodales collegii Reczkonis ca 1439 – ca 1475

pag. 1 **A**
<23> Johannes de…
<24> Martinus <de Polna ?>[69]
<25> Wenceslaus <de Skutecz ?>[70]
<26> Waczek de…
<27> Hilarius de <Litomericz>[71]
<28> Johannes de <Czastolowicz ?>[72]
<29> Johannes de <Domazlicz ?>[73]
30 Johannes de <Plana ?>[74]
<31> Wenceslaus de <Krzizanow>[75]
<32> Johannes de <Krczin ?>[76]

[65] Drnov je místní část obce Žižice v okrese Kladno ve Středočeském kraji.
[66] Při edici se držím těchto pravidel: Slova přeškrtnutá v textu jsou přeškrtnuta i v rukopise; text ve špičatých závorkách byl doplněn, hranatými závorkami je označen text, jenž má být vypuštěn, v kulatých závorkách jsou editorovy dodatky a vysvětlivky, tečky označují nečitelná písmena, otazník předpokládané znění.
[67] „prosecutus est“ nadepsáno nad škrtnutým „prothonotarius e contra“.
[68] Dolánky, dnes Dolany u Kladna.
[69] Bac. sub Joanne Przibram 24. 4. 1447 (MUPr I/2, s. 34).
[70] Bac. sub Joanne Przibram 24. 4. 1447 (MUPr I/2, s. 34).
[71] Bac. sub Mauritio de Benessow 23. 11. 1447 (MUPr I/2, s. 36), mag. sub Petro de Hradecz 6. 3. 1451 (ib. s. 43); 1455 coll. pec. (ib. s. 43, 51). Jako socius collegii Reczkonis Hilarius v letech 1445–1450 přepsal řadu rukopisů. O jeho literární činnosti Josef Tříška, *Příspěvky k středověké literární univerzitě* II. *Osobnosti a díla 15. století*, AUC–HUCP 9/2, 1968, s. 32–34; *Lexikon české literatury* 2/I H–J, Praha 1993, s. 176–177, kde starší literatura.
[72] Bac. sub. Joanne de Czaslawia 24. 10. 1447 (MUPr I/2, s. 35).
[73] Bac. sub. Joanne de Czaslawia 24. 10. 1447 (MUPr I/2, s. 35).
[74] Bac. sub Petro de Hradecz Regine 13. 4. 1450 (MUPr I/2, s. 41).
[75] Bac. sub Georgio de Mezirziecz 20. 4. 1450 (MUPr I/2, s. 42); mag. sub Georgio de Mezirziecz 2. 5. 1454, consodalis Hilarii de Litomericz in collegio Reczkonis (KMK L 37, č. 1280, fol. 252r), více o něm a jeho aféře v dubnu 1460 Rudolf Urbánek, *České dějiny* III/4, *Věk poděbradský* IV, Praha 1962, s. 240–242.
[76] Bac. sub Petro de Hradecz Regine 13. 4. 1450 (MUPr I/2, s. 41).

<33> Petrus de <Choczna ?>[77]
<34> Procopius de <Bielyna ?>[78]
<35> Johannes de <Srlin ?>[79]
<36> Mathias de Wa<ryn>[80]
<37> Georgius de Mezirzicz[81]
<38> Johannes de <Horzepnik ?>[82]
<39> Johannes de <Pelhrzimow ?>[83]
40 Wenceslaus de <Nova Plzna ?>[84]
<41> Walentinus <de Rak>owicz[85]
<42> Stanislaus de <Gnezna ?>[86]
<43> Martinus de <Glatowia>[87]
<44> Lucas de <Sussicz>[88]
<45> Georgius de …
<46> Jaroslaus de S<kutecz>[89]
<47> Johannes de <Mezyrzyecz ?>[90]
~~Johannes de~~…
<48> Wenceslaus de <Sussicz ?>[91]
<49> Johannes de Sussicz[92]
50 Johannes de Glatowia[93]
<51> Mathias de Kladzsko[94]
<52> Georgius ab…
<53> …
<54> …

[77] Bac. sub Joanne de Kumpan 12. 4. 1446 (MUPr I/2, s. 33).
[78] Bac. sub Mauritio de Benessow 23. 11. 1447 (MUPr I/2, s. 35–36).
[79] Jistý Joannes de Srlin zde v roce 1450 přepsal Quaestiones de philosophia naturali Antonia Andree (KMK L 51, fol. 145r).
[80] Bac. sub Georgio de Mezyrziecz 30. 3. 1452 (MUPr I/2, s. 45). J. Loserth, *Der älteste Katalog*, s. 303, dokázal ještě přečíst dnes nečitelné „Wa“, které pak doplnil na Waryn.
[81] Bac. sub Petro de Mladenowicz 11. 5. 1444 (MUPr I/2, s. 23); mag. sub Joanne de Borotin 23. 4. 1448 (ib. s. 37). Viz P. Spunar, *Literární činnost*, s. 211–212, B 2.
[82] Bac. sub Stanislao de Welvaro 1453 (MUPr I/2, s. 47).
[83] Bac. sub Stanislao de Welvaro 1453 (MUPr I/2, s. 47).
[84] Pokud by tato identifikace byla správná, šlo by o Václava Korandu: bac. sub Joanne de Czastolowicz 21. 10. 1454; mag. sub Martino de Horziepnik 6. 3. 1458 (MUPr I/2, s. 62). V této době bylo však promováno více bakalářů s křestním jménem Wenceslaus.
[85] Bac. sub Stanislao Welvaro 1453 (MUPr I/2, s. 47); mag. sub Stanislao Welvaro 13. 4. 1456 (ib. s. 54). Walentinus se v naší době vyskytuje v Liber decanorum ještě dvakrát: de Costulano Ex. bac. 24. 10. 1447 (ib. s. 35) a de Ledecz bac. sub Joanne de Gemnicz 14. 10. 1448 (ib. s. 38).
[86] Bac. sub Martino de Lancicia 1453 (MUPr I/2, s. 47).
[87] Bac. sub Stanislao de Welvaro 1453 (MUPr I/2, s. 47).
[88] Bac. sub Georgio de Mezyrziecz 12. 11. 1454 (MUPr I/2, s. 50). Jiný Lukáš nepřichází v úvahu.
[89] Bac. sub Georgio de Mezyrziecz 30. 3. 1452 (MUPr I/2, s. 45), mag. sub Joanne de Rokyczano 27. 4. 1456 (MUPr I/2, s. 56). Jiný Jaroslav nepřichází v úvahu.
[90] Bac. sub Georgio de Mezyrziecz 20. 4. 1450 (MUPr I/2, s. 42), debitor librarie collegii Reczkonis, vide II/C.
[91] Bac. sub Wenceslao de Nova Plzna 21. 4. 1461 (MUPr I/2, s. 77), mag. sub Wenceslao de Nova Plzna 4. 3. 1467 (ib., s. 93); 1461/19. 4. → 1462/9. 5. librarius collegii.
[92] Bac. sub Wenceslao de Krzizanow 5. 5. 1457 (MUPr I/2, s. 60).
[93] V roce 1459 složili bakalářský examen dva Janové z Klatov: Johannes Aurifabri, det. sub Hieronymo de Skutecz 9. 4. 1459 (MUPr I/2, s. 66) a Johannes Cantor det. sub Jaroslao de Skutecz 13. 6. 1459 (ib. s. 67).
[94] Bac. sub Wenceslao de Wrben 21. 3. 1458 (MUPr I/2, s. 63), mag. sub Joanne de Domazlicz 20. 5. 1462 (ib. s. 81).

Pag. 2 **B**

<1> … Simonis (?)
<2> …
<3> …
<4> … baccalarius
<5> … gine baccalarius
<6> … <medi>czine…
<7> … magister
<8> …
<9> …
<10> … magister
<11> <Nicolaus de Hor>zepnik[95]
<12> <Procopius> de Hradec Henrici baccalarius[96]
<13> <Petrus Sclavus de> Konska, alias de Zilina[97]
<14> <Procopius ?> de Chrudim magister[98]
<15> … tinus de Praga magister
<16> … rykowe…
<17> … bacccalaureus
<18–22> …
<23> … baccalarius de … mortuus
<24> … de Pieska
<25> … de Nova Domo
<26> … de Klatowia baccalarius
<27> … de Hradecz Regine baccalarius
<28> <Petrus de> Benessow[99] sacerdos
<29> … de Roczow
<30> <Phi>lippus de Tyn baccalarius[100]
<31> Mattheus de Kogetin baccalarius[101]
<32> Daniel de Broda Ungaricali baccalarius[102]
<33> Andreas de Tyn baccalarius Absalon (?)[103]

[95] Bac. sub Joanne de Strziebro 29. 9. 1455 (MUPr I/2, s. 89).
[96] Bac. sub Jacobo de Paczow 29. 10. 1467 (MUPr I/2, s. 99); 1468/14. 5. → 1469/18. 5. librarius collegii. Jiný Prokop nepřichází v úvahu.
[97] Bac. sub Wenceslao de Paczow 2. 11. 1467 (MUPr I/2, s. 99). Jiný Petr nepřichází v úvahu.
[98] Bac. sub Wenceslao de Chrudim 10. 7. 1469 (MUPr I/2, s. 102). Tento Prokop však další grad nezískal, a proto také není jisté, zda málo čitelná písmena u jeho bydliště skutečně znamenají „magister“.
[99] Tak četl J. Loserth, *Der älteste Katalog*, s. 303. Tento Petr z Benešova se vyskytuje též v seznamu bakalářů na pag. 210. Srov. níže pozn. 110.
[100] Bac. sub Joanne de Thabor 13. 1. 1472 (MUPr I/2, s. 121).
[101] Nadepsáno de Prostieow, z čehož plyne, že jde o Matouše Rejska, bac. sub Jacobo de Paczow 29. 6. 1468 (MUPr I/2, s. 33). Prepositus collegii. J. Loserth, *Der älteste Katalog*, s. 303, četl „Nogetin“.
[102] Bac. sub Joanne de Thabor 13. 1. 1472 (MUPr I/2, s. 121).
[103] Bac. sub Wenceslao de Paczow 31. 3. 1474 (MUPr I/2, s. 124).

III. Magistri 1442–1453

pag. 210

<1> Mauricius de Benessow[104]	magister
<2> Petrus de Dwekaczowicz Bibat[105]	magister
<3> Johannes de Gemnicz[106]	magister
<4> Jeronimus de Praga[107]	magister
<5> Wenceslaus de Ostry[108]	magister

IV. Baccalarii 1476–1479

pag. 212

<1> Matheus de Prostieyow[109]	baccalarius
<2> Petrus de Benessow[110]	baccalarius, sacerdos
<3> Martinus de Wlassim[111]	baccalarius, magister
<4> Daniel de Broda Ungaricali[112]	baccalarius
<5> Johannes de Paczow[113]	baccalarius
<6> Jacobus de Hradecz[114]	magister, sacerdos
<7> Laurencius de Czaslawia[115]	baccalarius
<8> Johannes de Zluticz[116]	baccalarius
<9> Andreas de Tyn Absalon[117]	baccalarius
<10> Henricus de Montibus[118]	baccalarius
<11> Wenczeslaus de Klathovia[119]	baccalarius
<12> Wenceslaus de Domarzin[120]	baccalarius

[104] Bac. sub Christanno de Prachaticz 17. 11. 1435 (MUPr I/2, s. 12), mag. sub Joanne de Przibram 14. 4. 1440 (ib. s. 15).
[105] Bac. sub Joanne Rokyczana 21. 11. 1435 (MUPr I/2, s. 12), mag. sub Joanne de Przibram14. 4. (?) 1440 (ib. s. 15), viz J. Tříška, *Literární činnost*, s. 167.
[106] Bac. sub Joanne de Przibram 22. 4. 1438 (MUPr I/2, s. 13–14), mag. sub Petro de Mladonowycz 13. 3. 1443 (ib. s. 20).
[107] Bac. sub Petro de Hradecz Regine 8. 10. 1442 (MUPr I/2, s. 16), mag. sub Wenceslao de Prachaticz 16. 7. 1448 (ib. s. 37).
[108] Bac. sub Joanne de Borotin 30. 10. 1442 (MUPr I/2, s. 17), mag. sub Joanne de Borotin 23. 4. 1448 (ib. s. 37), 1451, 1453 coll. pec. (ib. s. 43, 47).
[109] Viz výše pozn. 101.
[110] Bac. sub Wenceslao de Nowa Plzna 28. 10. 1466 (MUPr I/2, s. 91). Viz P. Spunar, *Literární činnost*, s. 185, A 3.
[111] Bac. sub Wenceslao de Nowa Plzna 28. 10. 1466 (MUPr I/2, s. 91); lic. sub Wenceslao de Nowa Plzna 28. 11. 1471 (ib. s. 120); naposled jako vicecancellarius 1. 10. 1499 (ib. s. 186).
[112] Viz výše pozn. 102.
[113] Bac. sub Jacobo de Paczow 29. 6. 1469 (MUPr I/2, s. 102).
[114] Bac. sub Simone de Rockyczano 1414 (MUPr I/1, Pragae 1830, s. 430), mag. sub Joanne de Rokyczano 9. 9. 1465 (MUPr I/2, s. 89), rector 24. 10. 1471 (ib. s. 120).
[115] Bac. sub Wenceslao de Paczow 31. 3. 1474 (MUPr I/2, s. 124).
[116] Bac. sub Wenceslao de Paczow 31. 3. 1474 (MUPr I/2, s. 124).
[117] Bac. sub Wenceslao de Paczow 31. 3. 1474 (MUPr I/2, s. 124).
[118] Bac. sub Wenceslao de Paczow 31. 3. 1474 (MUPr I/2, s. 124).
[119] Bac. sub Wenceslao de Paczow 31. 3. 1474 (MUPr I/2, s. 124).
[120] Bac. sub Wenceslao de Paczow 31. 3. 1474 (MUPr I/2, s. 124).

<13> Johannes de Gitczyn[121] baccalarius
<14> Wenczeslaus de Clatowia[122] Diekanek mortuus
<15> Martinus de Poczatek[123] baccalarius
<16> Johannes de Zrucz mortuus
<17> Benedictus de Zebrak[124] baccalarius
<18> Bartholomeus de Glatowia[125]
<19> Johannes de Broda Bohemicali
<20> Vitus de Gurim[126] baccalarius
<21> Johannes de Hradecz regine[127]
<22> Johannes de Blowicz[128] baccalarius
<23> Johannes de Pelrzimow[129]
<24> Jacobus de Verona[130] baccalarius
<25> …..

V. Donum librorum per Mattheum de Prosenicz[131] *et Nicolaum de Choczna*[132]

Pag. 222
Anno domini MºCCCCºLXIII (1463) Mattheus de Prose<n>icz et Nicolaus de Choczna, incole quondam Collegii sanctissime Marie Virginis in domo Reczek post suum obitum infrascriptos relinqerunt libros pro studentibus domum illam incolentibus exercitandis et studium diligentibus edocendis, quorum memoria utinam non ex mentibus illorum studentum elabescat, saltem tamen pias suas oraciones ad Deum fuderint:

Primum scripta Thome super De celo et Methaurorum (= R II, E 20). Item textus Methaphisice in pergameno (= R II, D 15). Puncta Parisiensia veteris et nove loyce (= R II, K 31). Buzko super Priorum (= R II, K 32). Questiones in gramatica in magno volumine (= R II, N 49). Questiones super Phisicorum (= R II, G 24). Questiones super De anima et super De celo (= R II, G 25). Questiones Petri de Alvernia super Priorum (= R II, M 60). Comentum super De anima (= R II, G 26). Comentum super tercio De anima de Ganduno et octavo Methaphisice (= R II, G 27). Secunda pars cum comento (= R II, N 50). Algorismus. Spera. De coloribus rethoricis (= R II, Q 14). Puncta in sexternis super tota loyca nova et veteri (= R II, M 61). Sumule (= R II, M 62). Textus De anima (= R II, E 21). Item questiones super De anima (= R II, G 28). Comentum. Item Cancionale cancionum francigenarum sesterni sex.

[121] Bac. sub Wenceslao de Paczow 31. 3. 1474 (MUPr I/2, s. 124).
[122] Asi Wenceslaus de Glatovia, ex. bac. 6. 2. 1478 (MUPr I/2, s. 132).
[123] Bac. sub Wenceslao de Chrudim 10. 7. 1469 (MUPr I/2, s. 102); mag. sub Jacobo de Paczow 6. II. 1475 (ib. s. 126).
[124] Bac. sub Wenceslao de Maiore civitate Pragensi 19. 4. 1479 (MUPr I/2, s. 141).
[125] Bac. sub Wenceslao de Paczowia 21. 10. 1476 (MUPr I/2, s. 129).
[126] Bac. sub Wenceslao de Wrben 3. 7. 1469 (MUPr I/2, s. 102).
[127] Bac. sub Wenceslao de Paczowia 21. 10. 1476 (MUPr I/2, s. 129).
[128] Bac. sub Wenceslao de Paczowia 21. 10. 1476 (MUPr I/2, s. 129).
[129] Bac. per Jacobum Strziebrensem 6. 11. 1469 (MUPr I/2, s. 161).
[130] Bac. sub Wenceslao de Maiore civitate Pragensi 19. 4. 1479 (MUPr I/2, s. 141).
[131] In LD non inveni.
[132] In LD non inveni.

VI. Donum librorum per Mathiam de Alta Muta

pag. 222
Item Mathias de Alta Muta[133] baccalarius eodem anno (1463) infrascriptos pro memoria sui commendavit in suprascriptum collegium libros:

Primum primas partes Katholicon (= R II, N 51). Item comentum super Donatum (= R II, N 52). Item minus volumen Prisciani (= R II, N 53). Item secunda et tercia pars cum comento Jovis (= R II, N 55). Item Modi dicendi novi et antiqui (= R II, N 54). Puncta super veteri et nova loyca preter Posteriorum cum textu (= R II, M 63). Obligatoria cum aliis Parvis loycalibus (= R II, M 64). Comentum super tractatus Petri Hispani in pergamenis (= R II, M 65). Comentum super Priorum in pergamenis (= R II, K 32). Alanus De planctu nature (= R II, S 43). Persius et Prosper (= R II, S 44). Speculum humane salvacionis (= R II, G 14). Nova poetria in foliis (= R II, S 42).

VII. Recepta et distributa librarii Collegii Reczkonis per singulos annos 1461–1470

Pag. 224
Anno domini M^{o}CCCC^{o}LXI° curente V^{a} post Letare (19. 4.1461) Wenczeslaus baccalarius dictus de Sussicz[134] a precedenti librario facta racione de residua pecunia librarie recepit sex florenos ungaricales, I sex. gr. et XLVII gr. bone monete. Item VII gr. de peiori moneta.

Item pro sera X gr. ad librariam

Item ad summam pecunie de libraria tenet magister Georgius de sacro Castulo[135] 1 1/2 sex. gr., vadium postilla Conradi. Item Johannes Pistoris de Mezrziecz (!)[136] 1 1/2 sex. gr. tenet ad librariam.

Facta racione anno 1462 in die Andree (30. 11. 1462)[137] de peccunia librarie coram directoribus anni illius manent in residuo III flor. ung. 7 gr. nigre pecunie.

~~In debito Wenceslaus baccalarius de Sussicz I flor. ung.~~
~~II sex. bone peccunie minus X gros.~~ persolutum et Martino <de Alta Muta> datum.

Facta racione precedentis librarii Martinus de Alta Muta[138] baccalarius percepit 4 flor. ung., II sex. minus 10 gr. Distribuit vero 1/2 sex. VI gr.

[133] Bac. sub Joanne de Minori Praga 16. 6. 1461 (MUPr I/2, s. 77).
[134] Vide notam 91.
[135] Jediný mistr s křestním jménem Jiří, který podle mého soudu v této době připadá v úvahu, je Georgius de Praga, alias de Maiori civitate Pragensi, det. sub Joanne de Rokyczano 12. 4. 1456 (MUPr I/2, s. 54), mag. sub Joanne de Jempnicz 14. 3. 1458 (ib. s. 62–63).
[136] Johannes de Mezyrziecz bac. sub Georgio de Mezyrziecz 20. 4. 1450 (MUPr I/2, s. 42).
[137] Svátek přenesení zde lépe odpovídá než svátek sv. Ondřeje apoštola 30. 9. 1462.
[138] Bac. sub Joanne de Praga 3. 11. 1466 (MUPr I/2, s. 92), mag. sub Wenceslao de Nova Plzna 28. 11. 1471 (MUPr I/2, s. 120).

Anno domini M^{o}CCCC^{o}LXIII° facta racione a precedenti librario Matthia de Montibus[139] sabbato in die Elizabeth (19. 11. 1463)[140] percepit de residua pecunia librarie IIII flor. ungar. LXXIIII gr.

Distributa
pro Veteri arte et minori volumine Prisciani V gr.
a ligacione duorum voluminum X gr.
pro comento super Afforismorum IIII gr.
a ligacione Biblie et Ethicorum 17 gr.
Summa distributorum 1/2 sex. 6 gr.

Anno domini M^{o}CCCC^{o}LXIIII° curente feria V^{a} post festum Penthecostes (5. 4. 1464) Venceslaus de Nova Civitate Pragensi[141] baccalarius recepit a magistro Zacharío[142] de librarie pecunia quatuor flor. ung., mediam sex. et quatuor gr.

Item a Mathia baccalario de Montibus recepit XL gr., quos tenebatur ad librariam.
Distributa
pro clave ad librariam XII d.

Anno domini 1464 curente sabbato post festum Andree (1. XII. 1464) Nicolaus de Horzepnik[143] facta racione a Wenceslao baccalario de Nova Civitate Pragensi de residua pecunia excepit 4 flor. ungaricales, LXXII gr. pecunie montane ~~et 2 den~~.

Distributa
a ligacione duorum voluminum 7 gr.
Item a ligacione duplicum Punctorum Parisiensium XV gr.
Item a ligatura Roberti super Priorum XVI d.
ab emenda Hostii 8 d.

Nicolaus <de Horzepnik> baccalarius tenetur 2 florenos, 46 gr. 4 d.

Pag. 225
Anno domini M CCCC LXVIII sabbato ante festum Sophie (14. V. 1468) Procopius de Hradecz Henrici[144] facta racione a Nicolao <de Horzepnik> baccalario pro tunc presidente de pecunia cepit II flor. ung.

Anno domini 1469° currente feria V^{a} ante festum Spiritus sancti (18. V. 1469) Johannes de Horzepnik <Ssieta>[145] capta racione a Procopio baccalario de Hradecz Henrici cepit ab eodem commissibiliter duos florenos ungaricales.

[139] Bac. sub Jacobo de Paczow 7. 11. 1463 (MUPr I/2, s. 84).
[140] Svátek přenesení zde odpovídá více než svátek Alžběty vdovy 19. 11. 1463.
[141] Bac. sub Jacobo de Paczow 7. 11. 1463 (MUPr I/2, s. 84), mag. sub Joanne de Praga 4. 3. 1467 (MUPr I/2, s. 94).
[142] Zacharias de Hradec Reginae, bac. sub Joanne de Praga 9. 4. 1460 (MUPr I/2, s. 70), mag. sub Joanne de Praga 5. 4. 1462 (MUPr I/2, s. 79).
[143] Bac. sub Jacobo de Paczow 19. 8. 1465 (MUPr I/2, s. 89).
[144] Bac. sub Jacobo de Paczow 29. 10. 1467 (MUPr I/2, s. 99).
[145] Bac. sub Jacobo de Paczow 29. 10. 1467 (MUPr I/2, s. 99).

Item feria VI[a] ante Magdalene (21. VII. 1469) dedi unum florenum Procopio preposito de Clatowia.[146] Item secundum dedi magistro Stanislao[147] ad Nacionem feria V[a] in die Wenceslai ex mandato presidentis Niccolai <de Horzepnik>.

Item suscepi a domino presidente Nicolao II sex. X gr. pecuniam.
Item tradidi ex eadem ab emendacione librorum 16 d.
Item dominica Judica (8. IV. 1470) suscepi a presidente Niccolao I flor. ung.
Item ex mandato domini baccalarii dicti Friczko[148] dedi preposito Matheo baccalario dicto Raysek[149] 15 gr.
Item domino Philippo <de Tyn>,[150] pro tunc fiscario, 7 gr. 5 d. ex illa pecunia, quam suscepi a prescripto presidente.

Anno domini 1470 currente feria III[a] post festum Georgii (24. IV. 1470) Simon de Rzikowicz[151] racione capta a Johanne de Horzepnik cepit commissibiliter I flor. ung., quem mutuavit baccalarius Raysek, pro quo Petrus de Benessow[152] volumina tria in vadimonio posuit eo quod ipse hunc flor. persolvere tenetur.

VIII. Memorabilia varia

Pag. 228
Item Matheus baccalarius de Strziebro[153] ammisisse se fatebatur Versualia Modiste coram directoribus et obtulit librum pro eisdem Robertum super Predicamenta K 35[154] etc. Et sic domini directores manserunt in illo, si quoque modo et quando ipse <…baccalarius> reperierit Versualia, quod contra reponat et suum li<brum> …at.

Pag. 229
Iste liber Simonis Crispi de Slana,[155] qui fuit rector scole ad sanctum Egidium. Qui volens suum librum habere, debet I florenum ung. solvere cum uno libro meo magno in papiero et coopertorio, in quo Sophismata continentur D 9.[156]

[146] Bac. sub Zacharia Hradeczensi 25. 10. 1470 (MUPr I/2, s. 117).
[147] Stanislaus Polonus de Costen (Kościan), bac. sub Joanne de Sztriebro 2. 5. 1462 (MUPr I/2, s. 80), mag. sub Joanne de Praga 12. 3. 1467 (ib. s. 94), 1471 hospes Nacionis Bohemice, vide P. Spunar, *Literární činnost utrakvistů*, s. 245–246, č. 168.
[148] In MUPr I/2 non inveni.
[149] Vide notam 101.
[150] Vide notam 100.
[151] Bac. sub Zacharia Hradeczensi 25. 10. 1470 (MUPr I/2, s. 117).
[152] Bac. sub Wenceslao de Nova Plzna 27. 10. 1466 (MUPr I/2, s. 91–92).
[153] Bac. sub Joanne de Strziebro 30. 9. 1465 (MUPr I/2, s. 89).
[154] Signatura K 35 připojena k zápisu znaménkem písaře. V úvahu přichází pouze druhé abecedarium knihovny Rečkovy koleje, kde porušený soupis, jak soudím, končí signaturou K 33. Loserth čte Puncta, což je zřejmě mylné.
[155] O tomto mistrovi se zájmem o humanistická studia P. Spunar, *Literární činnost utrakvistů*, s. 234–236, č. 141–145.
[156] Signatura D 9 připsána po straně. Jde o rukopis z prvního abecedaria knihovny Rečkovy koleje *Dialogorum Gregorii.* Zápis je mřežován, podle pozdějšího záznamu „Iste non est".

Pag. 230
Sermones Conradi in pergameno habet Thobias sacerdos[157] in vadio 1 1/2 sex. gr. a magistro Georgio a sacro Castulo.[158]

IX. Res ecclesiae collegiatorum

Pag. 226
Res ecclesie collegiatorum Beate Marie domus Reczkonis.
Primum ornatum purpureum.
Calix argenteus venditus.
Ornatum de fersstat nigrum.
Auleum alabatrum.[159]
Tabula Beate Virginis cum Cristo maior.
Item corpus spericum.
Tabula minor Beate Virginis a domino Michaele.
Item tabula, in qua futres (?) Cristi a magistro Wylhelmo.

Mensale altaris
Palla
} in ecclesia.
Graduale notatum in pergameno.
Antiffonarium notatum in pergameno.
Psalteria duo in pergameno.
Vigilie defunctorum in pergamino cum missis notatis
Cancionale primum *Urbs beata Ierusalem* 4 sexterni.
Cancionale secundum 9 sexterni *gsu a my*.
Cancionale tercium 5 sexterni *ut cum Elias*.
Cancionale quartum 7 sexterni *laudamus te.*
Ymnarium notatum in pergamenis.
Item littera notata cum modo pulcro *Gloria superno genitori*.
Coclearia argentea IX.
Astrolabium.
Circinus.
~~Versiculia dupplicia ad cancelariam~~
Claves duplices duarum ferarum a libraria
Altare parvum.
Tabula lapidea.
Tabella lignea.
Tabula ciromancie. …
~~Lineale ferreum~~ deleatur ~~imperpetuta ad cancelariam.~~
Rastrum ferreum ad lineandum.
Sigillum beanorum.
Torcularia VI.

[157] Nejspíše farář u sv. Jindřicha v letech 1465–1471 (vide V. V. Tomek, *Dějepis města Prahy* IX, s. 342).
[158] Vide notam 135.
[159] Alabatrum = anabathrum, kostelní závěs.

….
~~Alongal vulgariter pluzecz~~
Lemfassek (?)
Cistula parva.
~~Tabula lapidea ad scribendum.~~

X. Res ecclesiae sancti Stephani in muro

Pag. 228
Res ecclesie sancti Stephani in muro Maioris Civitatis Pragensis, quas vitrici eiusdem ecclesie in sua potestate conservant. Que quondam conscripte sunt per magistrum Wenceslaum de Ostry anno domini 1453o.

Primum Missale notatum in alba cute.
Item Viaticus secundum rubricam monachorum.
Item calix argenteus datus pro anima Dominici parochiani eiusdem parochie per suam coniugem.
Item pixis[160] argenthea ponderans decem novem lothones data pro anima Terklerzky.[161]
Item ornamentum de axamit flaveum modry.
Item ornamentum sscacatus ssachowany ~~cum apparatu~~.
Item ornamentum s klobuky ssilherowy.
Item ornatum axamitowy nigrum, sine apparatu.
Item dwa hedbabniky.
Item trzi sstoly.
Item cappa rubea facta de ornatu rubeo antiquo.
Item ampulle tres.
Item campanule due.
Item agenda in pergameno.
Item una sexagena grossorum dari debet pro lampade de domo Kokuotkuow contra chorum ecclesie sancte Anne.
Item una sexagena dari debet pro emenda ecclesie de Collegio Reczkonis.
Item ornatum cum aviculis et rubea cruce datum per dominum Duchkonem, capellanum Collegii Reczkonis.
Item mensale cum pretexta datum per magistrum Hilarium.
Item ale pendentes circa altare magnum.
Pendile ante altare rubei et viridis coloris.
Duo vexilla a Dominici uxore.
Duo vexilla parva.
Duo vexilla linea flavea cum ymaginibus.
Duo mensalia cum pretextis albis.
Item mensale sine pretexta.
Tabula cum crucifixo magna.

[160] Pyxis = pyxides, krabice, kasa.
[161] Patrně jde o členku rodiny Terkléřů, která vlastnila cihelnu vedle kostela sv. Štěpána ve zdi. Viz V. V. Tomek, *Dějepis města Prahy* II, 2. vyd. Praha 1892, s. 334–335.

Duo candelabra stannea.
Item coopertorium feretri cum lintheamine.

XI. Conspectus divisionis scientiarum, artium mechanicarum liberaliumque

Pag. 104
Habitus est qualitas insensibilis, quam quis <…ndo> potest agere quando vult, vel qualitas insensibilis similiter radicata in subiecto; et diffinitur mobilis ab eodem.

(1.) habitus corporis [et] est qualitas corporis radicata in membris exterioribus promptificans ipsum corpus ad aliquid prompte et delectabiliter faciendum. <Et est> duplex:
(1.1) quidam consequens naturam, ut fortitudo corporis vel sanitas. Si est, diffinitur mobilis a subiecto; et non est per artem introducta,
(1.2) alius acquisitus, ut fortitudo vel sanitas. Si est, diffinitur mobilis a subiecto; et est per artem introducta.

(2.) habitus anime [et] est qualitas insensibilis radicata in anima <vel est> qualitas insensibilis anime acquisita per bonum vel malum usum; diffinitur mobilis a subiecto.< Et est> duplex: (2.1) infusus, quem multi sancti habuerunt; unde dicit Philosophus, quod sepe hominibus dormientibus habitus infundunt, et sic secundum theologos fides, spes et caritas dicuntur habitus infusi,
(2.2) acquisitus; <et est> duplex:
(2.2.1) moralis, secundum quem prompte et delectabiliter homo disponitur ad volendum et faciendum aliquid tamquam bonum per se vel apparens; <et est>) duplex:
(2.2.1.1) virtuosus, quo mediante vult homo rectum finem et media in hunc finem ordinata, ut temperancia, mediante qua homo vult vitam felicem et virtuosam in hac vita, et media, puta usus ciborum, potuum et venereorum secundum dictaturam recte racionis,
(2.2.1.2) viciosus, mediante quo homo vult finem perversum et media irregulata ad hunc finem consequendum, ut intemperancia, qua mediante homo vitam voluptuosam tamquam finem prosequitur, et media irregulata, puta inordinatas delectaciones circa gustum et tactum.
(2.2.2) intellectualis; <et est> duplex:
(2.2.2.1) verorum, secundum quem contingit verum dicere, vel
(2.2.2.1.1) cum formidine ad oppositum, et sic est opinio,
(2.2.2.1.2) sine formidine ad oppositum, et sic est quintuplex, <scilicet> ars, prudencia, sciencia, sapiencia, intellectus,
(2.2.2.2) falsorum, secundum quem contingit semper dicere falsum, <et sic est quadruplex, scilicet> inercia, inprudencia, ignorancia, insipiencia.

Quinque sunt habitus anime intellectuales acquisiti verorum. Est genere subalterno et secundum divisionem mediatam, secundum quam constitit verum dicere, <est> sine formidine ad opositum, scilicet ars, prudencia, sciencia, sapiencia et intellectus, quorum sufficiencia potest sine obiectu <esse> sicut in natura.

Obiectum habitus veri aut est
(1.) practicum, id est operabile ab homine sine intellectu humano; aut est
(1.1.) factibile, id est exiens extra ipsum operantem et non manens in operante. Sic recta illa est ars, non ars est recta racione factibilium ex VI° Ethicorum,
(1.2.) agibile, id est non exiens extra operantem, sed manens in ipso. Sic est prudencia, unde prudencia est habitus recta racione activus. Prudentis enim officium est recte consulere, recte sapere, recte meditare ex 6° Ethicorum.[162]

(2.) speculativum aut est
(2.1.) dependens, et sic principiatum. Illi correspondet sciencia, nam ex 6° Ethicorum: Sciencia est habitus conclusionis per demonstracionem acquisitus,[163] vel est habitus, secundum quem homo veritates conclusionales ex veritatibus premissorum demonstrative est cognoscitivus,
(2.2.) independens, et sic principium. Aut tale principium est
(2.2.1.) complexum cognoscendi aliqua principia. Sic est intellectus, quoniam intellectus est habitus priorum principiorum cognoscendi. Prima autem principia cognoscendi vocantur proposiciones in aliquibus facultatibus primo note,
(2.2.2) incomplexum essendi aliquorum principiatorum. Sic est sapiencia. Sapiencia enim est habitus de primis principiis essendi, ut de primo ente independente de intelligenciis a materia separatis.

Sed omissis omnibus aliis habitibus solum de arte contendamus. Est autem ars habitus intellectualis acquisitus recta racione factivus. Factibile autem bonum est duplex: quoddam respiciens corpus, sicut tunica et cibus, quoddam respiciens animam, sicut sermo verum et falsum, ut dicit Philosophus primo Perhymenias. Sunt ergo ea, que sunt in voce earum, que sunt in anima passionum note.[164] Unde anima humana ex sentencia communi philosophorum naturaliter appetit uniri corpori et naturaliter odit dissolvi ab eo. Videmus ergo, racio humana carnis multiplicem defectum cepit solllicitari, qualiter defectibus illis occurat. Vidit eciam res corporales in hoc mundo forinsecus posse sibi esse ad corporale sub||*pag. 105*||sidium. Excogitant multiplices artes operativas in rebus exterioribus propter proprium corpus, quomodo facilius et melius posset necessitatibus corporalibus subvenire, ut vestium de lana, ciborum de carnibus, armorum de ferro et ligno, et sic de aliis. Ex quo patet, quod ars mechanica est res operativa circa res humanas corporales propter necessitates corporales tollendas. Ex qua descripcione habetur obiectum artis mechanice,[165] puta res corporales forinsece usui humano apte et finis, scilicet necessitatibus corporalibus subvenire.

Et secundum Hugonem[166] sunt **VII <artes>**, quarum
(1.) tres pertinent ad extrinsecum corporis:
(1.1.) lanificium, quod continet omnia genera texendi, retorquendi in lana, lino, pello (sic) et sic de aliis consequnter,

[162] Aristoteles, Ethic., lib. 6,8: *„prudentis enim hoc maxime proprium munus esse dicimus, bene consultare“*.
[163] Aristoteles, Ethic., lib. 6,3: *„scientia ergo habitus est ad rem demonstrandum“*.
[164] Aristoteles De interpretatione 1: *„sunt notae eorum, quae sunt in voce, atque ut litterae non sunt apud omne eaedem, ita nec voce sunt eaedem, sed passiones animi“*.
[165] mechanice] ce podtečkováno.
[166] Roz. Hugo de Sancto Victore, Didascalicon II, c. 20–29, ed. Migne, PL 176, 759A–763D.

(1.2.) armatura, que continet omnia genera faciendi arma, sive talia arma si<n>t bellica, sive si<n>t arma conservancia hominem a caumatibus, ymbribus et pluviis et ad ipsam spectat omnis materia lignorum, metallorum, arenarum, argillarum et sic de aliis. Circa quam materiam operantur varii artifices, sculptores, fusores, maleatores, domificatores, cementarii et sic de aliis,
(1.3.) navigacio, que continet sub se omne genus negociandi in emendis, in vendendis commutandisque mercibus domesticis et peregrinis.

(2.) Quatuor vero relique ad intrinsecum anime spectant:
(2.1.) agricultura, que consistit in excollendis agris, nemoribus, pascuis et ortis,
(2.2.) venacio, que continet sub se augupium (sic), piscaturam et omnem apparatum ciborum, saporum et potuum et universaliter omnia officia pistorum, carnificium, coccorum et cauponum,
(2.3.) medicina et hec operatur in carne, presertim humana, ab intra purgando, laxando, confortando et ab extra ungenta et emplastra applicando, urendo et secando. Considerat eciam occasiones exteriores sanitatem corporis inpedientes vel promoventes, scilicet aerem, motum, quietem; interiores, ut repleciones, minucionem, sompnium et vigiliam, et accidencia anime ut gaudium, tristiciam, iram vel melancoliam. Hec enim temperata proficiunt ad salutatem, intemperata ad egritudinem,
(2.4.) theatrica,[167] que ars ludorum appelatur a teatro nuncupata, ubi populus ad ludendum convenire consuevit et sic aleas ludebant, in musicis instrumentis et odis psallebant, in fanis solempni tempore laudes canebant. Calor enim naturalis per tales ludos, dum fiunt moderate, excitatur et leticiam provocat, que est confortativa omnium virium naturalium.

Ex istis omnibus dictis patet, quod artes mechanice habent ortum ex desiderio, quod habuit natura humana occurrendi corporalibus defectibus, et possibilitate hoc efficiendi. Patet, quia finis talium arcium est operari. Ad operari autem duo requiruntur, scilicet velle et posse. Cum igitur anima humana vidit res forinsecas esse dispositas pro humana utilitate, voluit et potuit in ipsis diversa opera operari. Hee autem omnes generali nomine mechanice nuncupantur, id est non naturales. Opus enim artificis non est naturale, imitatur tamen naturam in quantum posset, ut patet 2° Posteriorum: Ars mutatur naturam in quantum posset.[168] Qualiter autem opus artificis mutatur opus nature, declaratur: Qui statuam fundavit (sic), hominem intuitus est; qui domum fecit, montem aspexit, ut scilicet faciat consimile edificium, in quo plurima non possit detineri (?). Qui usum vestimentorum invenit, lignum vel volucrem intuitus est, cortex enim ambit arborem et penna tegit volucrem, piscem squama. Omne pilus natura illis procedit, quia racione carent, homo autem per arte talia acquisivit.

Vel dicuntur mechanice, id est adulterine. Mechanicum enim adulterinum vocatur a mechor, mecharis, quod est luxuriari, quia sunt de operacionibus, qua afficiunt corpus et maculant et inpediunt animam a speculacione divinorum, que speculacio consistit in habitu sapiencie. Faber enim vel alius manualis infra illud tempore, quo fabricat vel manualiter operatur, inpeditur <a habitu> sapiencie, qui est contemplacio divinarum rerum, et ergo tunc

[167] Theatrica] cod. Thearia.
[168] Non inveni.

mechatur, quia divertit se a principali bono ad alium bonum, scilicet ad bonum utile et servans. Sic ergo patet, quod propter defectum corporis artes mechanice semper (?) invent… //

Pag. 106
Omnis ars liberalis vel est circa
(1.) sermonem, aut
(1.1.) congruum vel incongruum. Sic est grammatica, que est ars de sermone docens recte, quod notum est facere. Nam prius res ab intellectu humano aliquo modo cognoscitur et postea ostendit<tur>, quasi iste terminus vel questio illam rem significabit, et hoc sub congruitate,
(1.2.) ornatum vel inornatum. Et sic est rethorica, que est ars de sermone ornato vel inornato. Ornatus autem sermo in proposicione dicitur sermo, quo orator persuadet iudici propter hunc finem, ut intencio oratoris, qua intendit aliquod bonum utile vel honestum, per sentenciam iudicis elucescat verbi gracia. Intendit orator fortem de exilio libere reducere ad civitatem: accedit iudices, facit exordium commendatum, narrat, petit et conclusive ostendit, quid utilis vel inutilis ex eius reduccione sequeretur (sic),
(1.3.) verum vel falsum. Sic est logica, que est ars de sermone vero vel falso et sic raciocinacio docens principaliter modum investigandi ignotam veritatem. Nam omne, quod aliquis scientifice cognovit, aut diffinitive aut divisive aut syllogistice aut ex aliquibus premissis cognoscit. Unde loyca est ars liberalis docens, quo modo recta constituatur diffinicio, divisio et syllogismus. Hec autem omnia ideo disponit, ut in qualibet facultate per aplicacionem horum instrumentorum illud, quod est ignotum, inveniatur. Propter hoc dicitur ars arcium racione communicantis, quia obiectum suum facit communem per applicacionem instrumentalem cuilibet sciencie speciali;

(2.) quantitatem aut
(2.1) discretam, <et sic> dupliciter
(2.1.1) aut discretam absolute sumptam, qualis est numerus. Et sic est aritmetica, que est ars liberalis docens regulariter numeros formare, quibus mediantibus quecumque res possunt numerari,
(2.1.2) aut circa discretam contractam, qualis est numerus sonorum. Et sic est musica, que est ars liberalis, qua mediante aliquis scit libere et prompte per instrumenta ad hoc disposita proporciones sonorum delectaciones causancium invenire,
(2.2) continenciam, aut circa
(2.2.1) celestem. Sic est astronomia, que est ars liberalis, qua mediante aliquis scit libere et prompte per instrumenta ad hoc disponita quantitates corporum celestium, loca, distancias etc. invenire,
(2.2.) terrestrem. Sic est geometria, que est ars liberalis, qua mediante aliquis eciam quantitates terre, altitudines, profunditatem, planicies vel distanciam invenire.

Propter autem defectum anime artes liberales sunt invente. Quod sic patet, quia dicit Philosophus in 3° De anima:[169] Anima in principio sue creacionis est sicud tabula rasa, in qua

[169] Aristoteles, De anima III, 4: *„oportet autem in ipso nihil esse, perinde atque in tabula nihil est actu scriptum“* (jiná citace 429b30–430a3).

[vel] est depictum; possibile est tamen ipsam depingi scienciis et virtutibus. Videntes igitur philosophi genus humanum sic abiectum, quod dum nascitur, in toto est abiectum a sciencis, que sunt anime perfecciones, ceperunt ingeniari, quomodo nature humane sic lapse subvenirent, et invenerunt sciencias et artes. Per consequens poterit ipsa natura humana reformari. Unde artes, per quas anima humana exercet factibilia ipsam animam concernencia, artes liberales vocaverunt. Et sic septem in genere subalterno vel in specie et secundum divisionem mediatam, scilicet grammatica etc. Tres, puta grammatica, rethorica, loyca, dicuntur triviales, quasi tres vie in unum finem tendentes, scilicet sermonem. Alie quatuor, scilicet musica, arismetica, geometria et astronomia, sunt quadriviales, id est quatuor vie in unum finem tendentes, scilicet quantitatem. Quarum arcium liberalium sufficiencia potest capi ex obiecto, circa quod versantur. Sic etc.

Ars liberalis est habitus intellectualis acquisitus recta racione factivus libere. Non sic libere, quia sit voluntarie fructus, licet hoc sit verum, sed sit, quia per istas artes homo non inpeditur, sed promovetur, ut possit fieri in id, ad quod primo et per se est ordinatus, scilicet ad intelligendum et speculacionem et maxime primam causam.

FRANTIŠEK ŠMAHEL

Verirrt: Kleinere Texte in den ältesten Kollegien-Katalogen

ZUSAMMENFASSUNG

Bei der Vorbereitung der ältesten Kollegien-Kataloge der Prager Universität für die Editionsreihe *Corpus christianorum* musste entschieden werden, wie mit den kleineren Texten zu verfahren sei, die von verschiedenen Schreibern in der Handschrift VI E f 8 der Lobkowitz-Bibliothek aufgezeichnet worden waren. Weil die meisten Texte mit den Katalogen nichts gemeinsam haben, würde ihre Eingliederung als Anhang zur Edition unorganisch wirken, besonders im Falle der alttschechischen Texte. Trotz der Heterogenität dieser Aufzeichnungen, die oftmals nur *ad hoc* angefertigt wurden, bietet sich ihr Abdruck als Ganzes an, und zwar unter anderem als ein ziemlich singulärer Einblick in die Agenda eines Kollegs, in diesem Falle des Reček-Kollegs. Der einleitende Teil dieses Beitrags ruft die Umstände von Entstehung und Funktionieren des Reček-Kollegs und den Zusammenhang der edierten Texte mit dem Betrieb des Kollegs in Erinnerung.

Die Edition enthält folgende Texte:

I. Obligatio Blazkonis de Drnowia
II. Sodales collegii Reczkonis ca 1439–ca 1475
III. Magistri 1442–1453
IV. Baccalarii 1476–1479
V. Donum librorum per Mattheum de Prosenicz et Nicolaum de Choczna
VI. Donum librorum per Mathiam de Alta Muta
VII. Recepta et distributa librarii Collegii Reczkonis per singulos annos 1461–1470
VIII. Memorabilia varia
IX. Res ecclesiae collegiatorum
X. Res ecclesiae sancti Stephani in muro
XI. Conspectus divisionis scientiarum, artium mechanicarum liberaliumque

Deutsche Übersetzung Wolf B. Oerter